Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 3 oktober 2013*

”Förordning (EG) nr 44/2001 — Domstols behörighet — Skadestånd utanför avtalsförhållanden — En upphovsmans ekonomiska rättigheter — Fysiskt medium på vilket det skyddade verket har framställts — Försäljning på internet — Kriterier för att fastställa på vilken ort skadan inträffade”

I mål C-170/12,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Cour de cassation (Frankrike) genom beslut av den 5 april 2012, som inkom till domstolen den 11 april 2012, i målet

Peter Pinckney

mot

KDG Mediatech AG,

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden L. Bay Larsen samt domarna J. Malenovský, U. Lõhmus, M. Safjan (referent) och A. Prechal,

generaladvokat: N. Jääskinen,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Peter Pinckney, genom J. de Salve de Bruneton, avocat,

— Frankrikes regering, genom G. de Bergues och B. Beaupère-Manokha, båda i egenskap av ombud,

— Greklands regering, genom S. Chala, i egenskap av ombud,

— Österrikes regering, genom C. Pesendorfer, i egenskap av ombud,

— Polens regering, genom B. Majczyna och M. Szpunar, båda i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom A.-M. Rouchaud-Joët, i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: franska.

och efter att den 13 juni 2013 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 5.3 i rådets förordning (EG) 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1) (nedan kallad förordningen).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Peter Pinckney, bosatt i Frankrike, och KDG Mediatech AG (nedan kallat Mediatech), ett bolag etablerat i Österrike, angående en talan om skadestånd med anledning av detta bolags påstådda intrång i den ekonomiska delen av Peter Pinckneys upphovsrätt.

Tillämpliga bestämmelser

Förordningen

3 Skälen 2, 11, 12 och 15 i förordningen har följande lydelse:

”(2) Vissa olikheter i medlemsstaternas bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande av domar hindrar den inre marknaden från att fungera väl. Det är därför nödvändigt att införa bestämmelser som gör reglerna om behörighetskonflikter på privaträttens område mer enhetliga och som förenklar formaliteterna, så att domar från de medlemsstater som är bundna av denna förordning kan erkännas och verkställas enkelt och snabbt.

...

(11) Behörighetsbestämmelserna måste uppfylla kravet på förutsebarhet och bygga på den allmänna principen om svarandens hemvist, och det måste alltid kunna gå att bestämma vilken domstol som är behörig utifrån denna princip, utom i vissa bestämda fall när tvistens art eller hänsynen till partsautonomin gör det berättigat att använda någon annan anknytning. I fråga om juridiska personer bör hemvisten definieras autonomt så att de gemensamma reglerna blir klara och behörighetskonflikter kan undvikas.

(12) Principen om att domstolen där svaranden har hemvist är behörig bör kompletteras med alternativa behörighetsregler i de fall där det finns en nära koppling mellan domstolen och tvisteföremålet eller då detta krävs för att underlätta rättskipningen.

...

(15) För att rättskipningen skall fungera väl, måste man minimera möjligheten för samtidiga förfaranden och se till att oförenliga domar inte meddelas i två medlemsstater. …”

4 Bestämmelserna om domstols behörighet återfinns i kapitel II i förordningen. Detta kapitel omfattar artiklarna 2–31.

5 I förordningens kapitel II, avsnitt 1, med rubriken ”Allmänna bestämmelser”, återfinns artikel 2.1 som har följande lydelse:

”Om inte annat föreskrivs i denna förordning, skall talan mot den som har hemvist i en medlemsstat väckas vid domstol i den medlemsstaten, oberoende av i vilken stat han har medborgarskap.”

6 I artikel 3.1 i förordningen, som ingår i samma avsnitt, föreskrivs följande:

”Talan mot den som har hemvist i en medlemsstat får väckas vid domstol i en annan medlemsstat endast med stöd av bestämmelserna i avsnitten 2–7 i detta kapitel.”

7 I förordningens kapitel II, avsnitt 2, med rubriken ”Särskilda behörighetsregler”, återfinns bland annat artikel 5. Artikel 5.3 har följande lydelse:

”Talan mot den som har hemvist i en medlemsstat kan väckas i en annan medlemsstat

…

3) om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden, vid domstolen i den ort där skadan inträffade eller kan inträffa.”

Direktiv 2001/29/EG

8 I artiklarna 2–4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället (EGT L 167, s. 10), som återfinns i kapitel II med rubriken ”Rättigheter och undantag”, behandlas rätten till överföring av verk till allmänheten och rätten att göra andra alster tillgängliga för allmänheten respektive spridningsrätten.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

9 Peter Pinckney, som är bosatt i Toulouse (Frankrike), hävdar att han är upphovsman, kompositör och uttolkare av tre sånger som spelats in av gruppen Aubrey Small på en vinylskiva.

10 Han upptäckte att dessa sånger utan hans tillåtelse hade framställts på cd-skivor som pressats av Mediatech i Österrike och att dessa cd-skivor sedan saluförts av de brittiska bolagen Crusoe och Elegy via olika webbplatser som är tillgängliga från Peter Pinckneys hem i Toulouse. Han väckte därför den 12 oktober 2006 talan mot Mediatech vid Tribunal de grande instance de Toulouse för att få ersättning för den skada som han lidit på grund av intrånget i hans upphovsrätt.

11 Mediatech invände att franska domstolar saknade behörighet att pröva talan. I ett beslut av den 14 februari 2008, som meddelades av den domare vid Tribunal de grande instance de Toulouse som förberett målet för avgörande, avslogs invändningen med motiveringen att det förhållandet att Peter Pinckney kunde köpa de aktuella skivorna från sin bostad i Frankrike, på en webbplats som är tillgänglig för allmänheten i Frankrike, i sig räcker för att det ska föreligga ett sådant väsentligt samband mellan de faktiska omständigheterna och den påstådda skadan som innebär att domstolen där talan väckts ska anses behörig.

12 Mediatech överklagade detta beslut och gjorde gällande att cd-skivorna hade pressats i Österrike, där bolaget har sitt säte, på begäran av ett brittiskt bolag som saluför skivorna via en webbplats. Enligt bolaget är det enbart domstolarna i den ort där svaranden har sin hemvist, det vill säga i Österrike, eller i den ort där skadan vållades, närmare bestämt i den ort där det åberopade intrånget begicks, det vill säga i Förenade kungariket, som är behöriga.

13 I dom av den 21 januari 2009 konstaterade Cour d'appel de Toulouse att Tribunal de grande instance de Toulouse saknade behörighet på grund av att den ort där svaranden har hemvist är Österrike och att den ort där skadan vållades inte kan vara belägen i Frankrike. Den fann vidare att det inte var nödvändigt att pröva ansvaret för Mediatech i förhållande till bolagen Crusoe och Elegy, eftersom det inte hade gjorts gällande att dessa bolag agerat i samråd med Mediatech.

14 Peter Pinckney överklagade domen till Cour de cassation och anförde ett åsidosättande av artikel 5.3 i förordningen. Peter Pinckney gjorde gällande att franska domstolar är behöriga och att talan avvisats på felaktiga grunder.

15 Mot denna bakgrund har Cour de cassation beslutat att vilandeförklara målet och begära att EU-domstolen meddelar ett förhandsavgörande beträffande följande frågor:

”1) Ska artikel 5.3 i [förordningen] tolkas så, att vid ett påstått intrång i den ekonomiska delen av upphovsrätten som begåtts genom att innehåll gjorts tillgängligt på en webbplats,

— kan den person som anser sig ha blivit utsatt för intrånget väcka skadeståndstalan vid domstolarna i varje medlemsstat på vars territorium det på internet publicerade innehållet är eller har varit tillgängligt, dock endast i fråga om ersättning för de skador som orsakats i den medlemsstat där den domstol vid vilken talan väckts är belägen,

eller

— krävs det även att innehållet är eller har varit riktat till allmänheten i denna medlemsstat, alternativt att någon annan anknytning gör sig gällande?

2) Ska fråga 1 besvaras på samma sätt när det påstådda intrånget i den ekonomiska delen av upphovsrätten inte följer av att elektroniskt innehåll lagts upp på internet, utan, såsom i det aktuella fallet, av ett erbjudande på internet av ett fysiskt medium, på vilket detta innehåll har framställts?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Upptagande till sakprövning

16 Den österrikiska regeringen har gjort gällande att tolkningsfrågorna inte kan upptas till sakprövning. Enligt Österrikes regering är frågorna hypotetiska i förhållande till omständigheterna i det nationella målet, eftersom de inte rör Mediatechs mångfaldigande, utan de berörda brittiska bolagens senare spridning av exemplaren. Det framgår inte av redogörelsen för de faktiska omständigheterna i det nationella målet att Mediatech har organiserat bolagens spridning av cd-skivorna eller att Mediatech har någon koppling till dessa bolag.

17 Under alla omständigheter anser denna regering att den första frågan inte kan tas upp till sakprövning, eftersom denna utgår ifrån den felaktiga förutsättningen att ett innehåll utan något fysiskt medium, det vill säga själva verket som sådant, har utbjudits på internet, trots att det i det nationella målet aktuella utbjudandet enbart avsåg det fysiska medium på vilket detta innehåll framställts.

18 Domstolen framhåller att en begäran från en nationell domstol bara kan avvisas då det är uppenbart att den begärda tolkningen av unionsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i målet vid den nationella domstolen eller då frågorna är hypotetiska eller EU-domstolen inte har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är

nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på de frågor som ställts till den (dom av den 11 september 2008 i mål C-11/07, Eckelkamp m.fl., REG 2008, s. I-6845, punkt 28, och av den 20 juni 2013 i mål C-259/12, Rodopi-M 91, punkt 27).

19 En begäran om förhandsavgörande grundar sig på det behov som är knutet till den faktiska lösningen av en tvist och inte på avgivandet av rådgivande yttranden i allmänna eller hypotetiska frågor (se dom av den 2 april 2009 i mål C-459/07, Elshani, REG 2009, s. I-2759, punkt 42).

20 Det är i förevarande fall utrett att Cour de cassation ska pröva en talan om intrång i den ekonomiska delen av en persons upphovsrätt till följd av att ett fysiskt medium på vilket ett skyddat verk framställts utbjuds till försäljning på internet samt att själva föremålet för tvisten i det nationella målet utgörs av frågan huruvida franska domstolar är behöriga att pröva detta påstående. Mot bakgrund av samtliga tillgängliga uppgifter framgår det att utgången av denna tvist beror på det svar som domstolen lämnar på tolkningsfrågorna. Det är vidare lämpligt att omformulera dessa frågor.

21 Tolkningsfrågorna kan följaktligen tas upp till sakprövning.

Prövning i sak

22 Cour de cassation har ställt dessa frågor, vilka ska omformuleras, för att få klarhet i huruvida artikel 5.3 i förordningen ska tolkas så, att när det görs gällande intrång i den ekonomiska delen av upphovsrätt som skyddas av den medlemsstat i vilken den domstol där talan väckts är belägen, så är denna domstol behörig att pröva en skadeståndstalan som väckts av upphovsmannen till ett verk mot ett bolag vilket är etablerat i en annan medlemsstat och vilket, i denna medlemsstat, har mångfaldigat det aktuella verket på ett fysiskt medium som därefter har sålts av bolag etablerade i en tredje medlemsstat via en webbplats som även är tillgänglig inom domkretsen för den domstol där talan väckts.

23 För att besvara dessa frågor framhåller domstolen att bestämmelserna i förordningen ska tolkas självständigt och med hänsyn tagen till dess systematik och syften (dom av den 16 maj 2013 i mål C-228/11, Melzer, punkt 22 och där angiven rättspraxis).

24 Med undantag från den grundläggande principen i artikel 2.1 i förordningen att domstolarna i den medlemsstat där svaranden har hemvist är behöriga, föreskrivs det i avsnitt 2 i avdelning II i förordningen ett antal särskilda behörighetsregler, däribland regeln i förordningens artikel 5.3 (domen i det ovannämnda målet Melzer, punkt 23).

25 Regeln om att behörig domstol är domstolen i den ort där skadan inträffade eller kan inträffa är en särskild behörighetsregel. Den ska därför tolkas restriktivt och får inte ge upphov till en tolkning som går utöver de fall som uttryckligen anges i förordningen (domen i det ovannämnda målet Melzer, punkt 24).

26 Uttrycket ”den ort där skadan inträffade eller kan inträffa” i artikel 5.3 i förordningen kan icke desto mindre avse både den ort där skadan uppkom och den ort där den skadevållande händelsen inträffade, vilket medför att talan kan väckas mot svaranden vid domstolen på den av dessa båda orter som käranden väljer (domen i det ovannämnda målet Melzer, punkt 25).

27 Det följer härvid av fast rättspraxis att behörighetsregeln i artikel 5.3 i förordningen grundas på att det finns en särskilt nära anknytning mellan tvisten och domstolarna i den ort där skadan inträffade eller kan inträffa, vilket med hänsyn till intresset av en god rättskipning och ett ändamålsenligt förfarande gör det befogat att dessa domstolar ges behörighet (domen i det ovannämnda målet Melzer, punkt 26).

28 Eftersom fastställandet av ett av de anknytningsmoment som fastslagits i den rättspraxis som angetts ovan i punkt 26 ska göra det möjligt att fastställa behörigheten för den domstol som objektivt är den mest lämpade att avgöra huruvida rekvisiten för svarandens ansvar är uppfyllda, kan talan enbart väckas vid domstolen i den ort där det relevanta anknytningsmomentet finns (se, för ett liknande resonemang, dom av den 25 oktober 2012 i mål C-133/11, Folien Fischer och Fofitec, punkt 52).

29 Domstolen påpekar att i motsats till de omständigheter som låg till grund för domen i det ovannämnda målet Melzer, rör det nationella målet i förevarande fall inte frågan huruvida den domstol där talan väckts är behörig att pröva en talan mot en av dem som antas vara ansvarig för den påstådda skadan med åberopande av orten där den skadevållande handlingen ägde rum. Det är nämligen utrett att sistnämnda ort inte är belägen inom domkretsen för den domstol vid vilken Peter Pinckney väckte talan. Frågan är i stället huruvida domstolen i fråga är behörig med åberopande av den ort där den påstådda skadan uppkom.

30 Domstolen ska således före tillämpningen av artikel 5.3 i förordningen fastställa under vilka förutsättningar som det ska anses att en skada till följd av ett påstått intrång i en upphovsmans ekonomiska rättigheter uppkommer eller kan uppkomma i en annan medlemsstat än den medlemsstat där svaranden har mångfaldigat upphovsmannens verk på ett fysiskt medium vilket därefter sålts via en webbplats som även är tillgänglig inom domkretsen för den domstol där talan väcktes.

31 Domstolen har redan tolkat artikel 5.3 i förordningen i fall som rör påståenden om intrång som begåtts via internet och som av detta skäl kan äga rum på flera platser (se dom av den 25 oktober 2011 i de förenade målen C-509/09 och C-161/10, eDate Advertising och Martinez, REU 2011, s. I-10269, och dom av den 19 april 2012 i mål C-523/10, Wintersteiger).

32 Det framgår av ovannämnda rättspraxis att orten där skadan uppkommer i den mening som avses i denna bestämmelse kan variera beroende på arten av den rättighet som det påstådda intrånget avser (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Wintersteiger, punkterna 21–24).

33 För att det ska anses att en skada kan uppkomma i en viss medlemsstat måste dessutom den rättighet som det påstådda intrånget avser vara skyddad i denna medlemsstat (se domen i det ovannämnda målet Wintersteiger, punkt 25).

34 Slutligen följer det av nämnda rättspraxis att fastställandet av den ort där skadan uppkommer, för att avgöra en domstols behörighet att pröva ett påstående om intrång i ett mål om skadestånd utanför avtalsförhållanden, även – i enlighet med de syften som domstolen erinrat om ovan i punkt 27 – är avhängigt vilken domstol som är bäst lämpad att bedöma huruvida påståendet om intrång är välgrundat (domarna i de ovannämnda målen eDate Advertising och Martinez, punkt 48, och Wintersteiger, punkt 27).

35 När det gäller fastställande av den ort där en skada som påstås ha vållats via internet har uppkommit, har domstolen med tillämpning av dessa principer gjort en åtskillnad mellan kränkningar av personlighetsskyddet och intrång i immateriella och industriella rättigheter.

36 Den som påstår sig ha lidit skada till följd av en kränkning av personlighetsskyddet – ett skydd som upprätthålls i samtliga medlemsstater – genom att visst innehåll gjorts tillgängligt på internet, kan med åberopande av den ort där skadan uppkommer väcka en skadeståndstalan vid domstolarna i varje medlemsstat från vars territorium detta innehåll är tillgängligt eller har varit tillgängligt. Dessa domstolar är enbart behöriga att pröva den skada som vållats inom den medlemsstat i vilken talan väckts (se domen i de ovannämnda förenade målen eDate Advertising och Martinez, punkt 52). Med hänsyn till att bedömningen av hur en kränkning genom tillgängliggörande av visst innehåll på internet påverkar personlighetsskyddet för en person bäst görs av domstolen i den ort där denna

person har sina huvudsakliga intressen, kan en eventuell skadelidande välja att, för hela den vållade skadan, väcka talan enbart vid den domstol som är belägen i denna ort (domen i de ovannämnda förenade målen eDate Advertising och Martinez, punkt 48).

37 När det däremot gäller en talan grundad på påståenden om intrång i immateriella och industriella rättigheter vilka endast skyddas – genom ett beslut om registrering – i den registrerande medlemsstaten, ska en sådan talan väckas vid domstolarna i denna medlemsstat. Det är nämligen domstolarna i den registrerande medlemsstaten som är bäst lämpade att bedöma huruvida det verkligen har skett ett intrång i den aktuella rättigheten (se, för ett liknande resonemang, beträffande nationella varumärken, domen i det ovannämnda målet Wintersteiger, punkterna 25 och 28).

38 Domstolen ska pröva i vilken utsträckning grundsatserna i ovannämnda rättspraxis är tillämpliga på en talan om intrång i upphovsrätt.

39 Det ska inledningsvis framhållas att den ekonomiska delen av upphovsrätten visserligen, liksom de rättigheter som är knutna till ett nationellt varumärke, lyder under territorialitetsprincipen. Dessa ekonomiska rättigheter ska emellertid med automatik vara skyddade i samtliga medlemsstater, särskilt med hänsyn till direktiv 2001/29, vilket innebär att intrång kan ske i dessa rättigheter i var och en av medlemsstaterna i enlighet med den materiella rätt som gäller i respektive stat.

40 Huruvida villkoren är uppfyllda för att det ska anses ha skett ett intrång i en rättighet som skyddas i den medlemsstat där talan väckts och huruvida svaranden kan göras ansvarig för detta intrång, utgör sådana bedömningar i sak som ska göras av den behöriga domstolen (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Wintersteiger, punkt 26).

41 I det skede av bedömningen där det ska avgöras om en domstol är behörig att pröva en skadeståndstalan, kan fastställandet av orten där skadan uppkom i den mening som avses i artikel 5.3 i förordningen nämligen inte göras beroende av kriterier som avser prövningen i sak och som inte förekommer i denna bestämmelse. I bestämmelsen föreskrivs nämligen som enda villkor att en skada har inträffat eller kan inträffa.

42 I motsats till artikel 15.1 c i förordningen, som har tolkats av domstolen i dom av den 7 december 2010 i de förenade målen C-585/08 och C-144/09 (REU 2010, s. I-12527), innehåller förordningens artikel 5.3 således inte något krav på att den aktuella verksamheten ”riktar sig till” den medlemsstat i vilken talan väcktes.

43 När det gäller ett påstått intrång i den ekonomiska delen av upphovsrätten, är det följaktligen redan fastställt att en domstol vid vilken talan väckts om skadestånd utanför avtalsförhållanden är behörig att pröva målet när den medlemsstat där denna domstol är belägen skyddar de ekonomiska rättigheter som käranden åberopar och den påstådda skadan kan uppkomma inom domkretsen för den domstol där talan väckts.

44 Under sådana omständigheter som i det nationella målet ska det anses att en skada kan uppkomma bland annat när det finns möjlighet att från en webbplats som är tillgänglig inom domkretsen för den domstol där talan väckts, beställa ett exemplar av det verk som omfattas av de rättigheter som käranden gör gällande.

45 När det skydd som säkerställs av den medlemsstat där talan väckts enbart omfattar denna medlemsstats territorium, är den domstol där talan väckts dock endast behörig att pröva den skada som vållats inom den medlemsstat där denna domstol är belägen.

46 Om denna domstol även var behörig att pröva en skada som vållats på andra medlemsstaters territorium skulle den nämligen träda i stället för dessa medlemsstaters domstolar, trots att dessa domstolar i princip är behöriga, i enlighet med artikel 5.3 i förordningen och territorialitetsprincipen,

att pröva en skada som vållats på respektive medlemsstats territorium och trots att dessa domstolar är bättre lämpade att bedöma om det verkligen har skett ett intrång i den ekonomiska delen av den upphovsrätt som skyddas av den berörda medlemsstaten och att fastställa arten av den skada som vållats.

47 Mot bakgrund av det ovanstående lämnar domstolen följande svar. Artikel 5.3 i förordningen ska tolkas så, att när det görs gällande intrång i den ekonomiska delen av upphovsrätt som skyddas av den medlemsstat där den domstol vid vilken talan väckts är belägen, så är denna domstol behörig att pröva en skadeståndstalan som väckts av upphovsmannen till ett verk mot ett bolag vilket är etablerat i en annan medlemsstat och vilket, i denna medlemsstat, har mångfaldigat det aktuella verket på ett fysiskt medium som därefter har sålts av bolag etablerade i en tredje medlemsstat via en webbplats som även är tillgänglig inom domkretsen för den domstol där talan väckts. Denna domstol är endast behörig att pröva den skada som vållats inom den medlemsstat där domstolen i fråga är belägen.

Rättegångskostnader

48 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

Artikel 5.3 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område ska tolkas så, att när det görs gällande intrång i den ekonomiska delen av upphovsrätt som skyddas av den medlemsstat där den domstol vid vilken talan väckts är belägen, så är denna domstol behörig att pröva en skadeståndstalan som väckts av upphovsmannen till ett verk mot ett bolag vilket är etablerat i en annan medlemsstat och vilket, i denna medlemsstat, har mångfaldigat det aktuella verket på ett fysiskt medium som därefter har sålts av bolag etablerade i en tredje medlemsstat via en webbplats som även är tillgänglig inom domkretsen för den domstol där talan väckts. Denna domstol är endast behörig att pröva den skada som vållats inom den medlemsstat där domstolen i fråga är belägen.

Underskrifter